

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשְׁלִישֵׁי, אָמַר פִּי טוֹב
פְּעָמִים.

אָמְרוּ: נִשְׁאֵל אֶת הַתִּינוּק הַזֶּה,
שֶׁמִּשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאָת
הַנְּבוּאָה בְּפִי הַתִּינוּקוֹת, אוּלַי
נִמְצָא דָבָר בְּפִיו. אָמַר לוֹ: חֵיִיא
בְּנִי, אָמַר לָנוּ לְמָה לֹא נֹאמַר פִּי
טוֹב בְּשָׁנֵי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי
שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאֶחָד. בָּא רַבִּי
שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ. קָרָא עֲלָיו (ירמיה א)

הַגֵּה נִתְּתִי דְבָרִי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ: הַשְּׁעָה עוֹמֶדֶת לוֹ, נִשְׁאֵל
אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַה זֶה (שופטים ה)
וְאֶהְבִּיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ,
מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים? אָמַר
לָהֶם: מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשִׁיּוּצָא
בְּגִבּוֹרְתוֹ, יֵשׁ שְׁשֻׁמְחִים בּוֹ וְיֵשׁ
שֶׁלֹּא שְׁמַחִים בּוֹ, כִּף הַצַּדִּיקִים -
כְּמוֹתָם יִשְׁוּ, וְהַרְשָׁעִים לֹא
יִשְׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לְמִי
שְׁעוֹשֶׂה רְפוּאָה, וְיֵשׁ לְמִי שְׁאִינוֹ
עוֹשֶׂה - כִּף הַצַּדִּיקִים יִהְיוּ רְפוּאָה
לְטוֹבִים, וּמַכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לוֹ: חֵיִיא בְּנִי, לְמָה לֹא
נִזְכַּר שֵׁם הַמִּיּוֹחַד בְּמַעֲשֵׂה
כְּרֵאשִׁית? אָמַר לָהֶם: אֵינִן נֹאֵה
לְמַלְךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל
הַמֵּתִים, וְעַל דְּבַר הַנְּאָכְד, כְּדִי
שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ, כְּשֵׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁבְּרָאָם הֵם כְּלִים וְנֹאכְדִים, כִּף
שְׁמוֹ, חֶסֶד וְחִלְיָה. וְלֹא הַזְכִּיר
שְׁמוֹ הַמִּיּוֹחַד עַד שֶׁנִּבְרָאוּ כָּל
הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִים וְנֹאכְדִים,
וְלֹאחַר כֵּן הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר
שֶׁהוּא קָיָם לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי
עוֹלָמִים, שֶׁנֹּאמַר (בראשית ב) בְּיוֹם
עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.
וּמִשְׁאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָא, לֹא
הַזְכִּיר בְּכָאן אֲלֵא דְבַר הַקָּיָם. וְלֹא
נֹאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וְבַהֲמוֹת
וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כְּלִים, אֲלֵא
דְּבַר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם.

וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בְּשְׁלִישֵׁי, אָמַר פִּי טוֹב תְּרֵי זְמַנֵּי.
אָמְרוּ, נִשְׁאֵל לְהֵאֵי יְנוּקָא, דְּמִשְׁחָרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ נִמְצְאָת הַנְּבוּאָה בְּפִי
הַתִּינוּקוֹת, אוּלַי נִמְצָא דָבָר בְּפִיו. אָמַר לִיה
חֵיִיא בְּרִי, אֵימָא לָן, לְמָה לֹא נֹאמַר פִּי טוֹב
בְּשָׁנֵי. אָמַר לָהֶם, מִפְּנֵי שָׂאִין טוֹב אֲלֵא בְּאֶחָד.
אָתָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה, קָרָא עֲלָיָה (ירמיה א ט)
הַגֵּה נִתְּתִי דְבָרִי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ שְׁעָתָא קְיִימָא לִיה, נִשְׁאֵל בֵּיה, אָמְרוּ
לִיה, מֵאֵי (שופטים ה לא) וְאֶהְבִּיו כְּצֵאת
הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבּוֹרְתוֹ. מַה שֶּׁבַח הוּא זֶה לְצַדִּיקִים.
אָמַר לָהּ, מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשִׁיּוּצָא בְּגִבּוֹרְתוֹ, אֵית
דְּבַדְחֵי בֵּיה, וְאֵית דְּלֹא בַדְחֵי בֵּיה. כִּף
הַצַּדִּיקִים, צַדִּיקִים כְּמוֹתָם, יִשְׁוּ, וְהַרְשָׁעִים
לֹא יִשְׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ אֵית לְמֵאן דְּעַבִּיד
רְפוּאָה, וְאֵית לְמֵאן דְּלֹא עַבִּיד. כִּף הַצַּדִּיקִים,
יִהְיוּ רְפוּאָה לְטוֹבִים. וּמַכָּה לְרָשָׁעִים.

אָמְרוּ לִיה, חֵיִיא בְּרִי, לְמָה לֹא נִזְכַּר שֵׁם
הַמִּיּוֹחַד בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, אָמַר לוֹן,
אֵינִן נֹאֵה לְמַלְךְ הַכְּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל
הַמֵּתִים, וְעַל דְּבַר הַנְּאָכְד. כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ,
כְּשֵׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָאָם הֵם כְּלִים וְנֹאכְדִים,
כִּף שְׁמוֹ חֶסֶד וְשָׁלוֹם. וְלֹא הַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמִּיּוֹחַד,
עַד שֶׁנִּבְרָאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כְּלִים וְנֹאכְדִים.
וְלֹאחַר כֵּן, הַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דְּבַר שֶׁהוּא קָיָם
לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֹּאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת
ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. וּמִשְׁאֵר כָּל הַבְּרִיּוֹת
שֶׁבְּרָא לֹא הַזְכִּיר בְּכָאן, אֲלֵא דְבַר הַקָּיָם, וְלֹא
נֹאמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, אֶרֶץ וְשָׁמַיִם
אָדָם וְחַיּוֹת וְבַהֲמוֹת וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים
כְּלִים, אֲלֵא דְבַר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לִי: מֵה שְׁכָתוּב (שם א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וּגו', מֵה צָרָף הָיָה לוֹ לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם? אָמַר לָהֶם: כָּבֵר כְּתוּב (משלי טו, ד) כֹּל פֶּעַל ה' לַמַּעֲנָה. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָבָר שְׁלֵא לְצָרָף. וּבָרָא הָרְקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר, אֵינּוּ חוֹזֵר אֶלָּא לַעֲתִים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהֶנּוּם, וְיוֹרֵד בְּצִינּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מב ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיף. וְהָרְקִיעַ נִכְנָס בְּאִמְצַע מְשֻׁנֵּיהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנַכְנַס בִּינֵיהֶם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הִדָּא הוּא דְכָתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַתִּינוּק הַזֶּה בְּרוּחַ הַקָּדֵשׁ אָמְרוּ, שְׁכָף הָיָה מִמֶּשׁ שְׁכָתוּב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מִמֶּשׁ, בְּאִמְצַע הַמַּיִם, בְּהַפְגֵּס הָרְקִיעַ בְּאִמְצַע, מִחֲזִיר הַמַּיִם הָרְעִים הַיּוֹצְאִים לְמִקוּמָם, וְלֹא יֵצֵא לְעוֹלָם מֵאוֹתָם הַמַּיִם, אֶלָּא כְּמֵלֵא הַלֵּג, בִּימֵי אֱלִישֶׁע. וְנֶאמַר בָּהֶם וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשֻׁפְּלָת. כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל שְׁהַמַּיִם רָעִים, הָאָרֶץ מְשֻׁפְּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל כֹּל זֶה מַעֲיַד הַכְּתוּב הַזֶּה, שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל מֵה שְׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם, וַיִּתְעַרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנְזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הָרְקִיעַ, לְהַפְגֵּס בְּאִמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבִאוֹתָהּ שְׁעָה מִמֶּשׁ, שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעַרֵּב

אָמְרוּ לִי, מֵאֵי דְכָתִיב, (בראשית א ז) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וּגו'. מֵה צָרָף הָיָה לוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רְקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לָהֶם, כָּבֵר כְּתִיב (משלי טו ד) כֹּל פֶּעַל ה' לַמַּעֲנָה. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָבָר שְׁלֵא לְצָרָף. וּבָרָא הָרְקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר אֵינּוּ חוֹזֵר אֶלָּא לַעֲתִים יְדוּעִים. וְסִילּוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילּוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהֶנּוּם, וְיוֹרֵד בְּצִינּוֹר סִילּוֹן הַתְּהוֹם. הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מב ח) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיף. וְהָרְקִיעַ נִכְנָס בְּאִמְצַע מְשֻׁנֵּיהֶם. וְאֵלְמָלָא שְׁנַכְנַס בִּינֵיהֶם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הִדָּא הוּא דְכָתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרְקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הַאי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקָּדֵשׁ אָמְרוּ, דְהִכִּי הוּוּה מִמֶּשׁ, דְכָתִיב יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מִמֶּשׁ, בְּאִמְצַעִית מִיָּא. בְּהַפְגֵּס הָרְקִיעַ בְּאִמְצַע, מִחֲזִיר הַמַּיִם הָרְעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם לְמִקוּמָן. וְלֹא נָפִיק לְעֵלְמָא מֵאִינוּן מִיָּא, אֶלָּא כְּמֵלֵא לּוּגָא, בִּימֵי אֱלִישֶׁע. וְנֶאמַר בָּהֶם, (מ"ב ב ט) וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשֻׁפְּלָת. כְּלוּמַר, בְּשִׁבִיל שְׁהַמַּיִם רָעִים, הָאָרֶץ מְשֻׁפְּלָת מִבְּנֵי אָדָם, שְׁפָלִים בְּשִׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כּוּלָּא הַאי קָרָא מְסֵהִיד עֲלֵיהּ. דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל מֵה שְׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָבָר לְבִטְלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גְלוּי לְפָנָיו, שְׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהֶנּוּם, וַיִּתְעַרְבוּ בְּמַיִם הָאֲחֵרִים וַיִּנְזְקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הָרְקִיעַ, לְהַפְגֵּס בְּאִמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, בֵּין מַיִם הָרְעִים, לְמַיִם הַטּוֹבִים. וּבִאוֹתָהּ שְׁעָה מִמֶּשׁ, שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעַרֵּב

במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

תא שמע, אמר רבי אלעזר, הני מייא דאינון לחיי עלמא, ולתקונייהון דברייתא, היאך יתקרון. אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, דאינון מייא טבין.

ר' חייא בר אבא, הוה אזיל באורחא, ולאה מתקיפותא דשמשא, והוה צחי למשתי מיא. פגע בההוא מדברא, ואשכח חד אילנא, יתיב תחותיה, עד דזקיף עינוהי, חמא חד מעיינא דמיא דקיק. חדי למשתי מנהון. שתי מן מיא, והוו מרירן, אמר לשמשיה, היינו טעמא דר' אלעזר, דאמר רבי אלעזר, לית לך בעלמא, דלית תמן תמציתא מההוא סילונא דגיהנם, בר ארעא דישראל. ואלמלא דשתן כל עלמא מההוא תמציתא דארעא דישראל, לא יכילי למשתי מנייהו.

אמר רבי הונא, האי רקיע דכתיב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות. דכתיב (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, האי חיות, חיה פתיב חדא, למה נאמר ראשי. אמר רבי הונא, אית חיה חד רבא, ושלטיטא על כל שאר חיותא קדישא, וזויהי רברבין סגיאין. ליה רישין דזיווא סגיאין, וכדין פתיב ראשי החיה. ודא היא החיה, דחמא יחזקאל בחיזו נבואתא. ואי סלקא דעתך דהיא החיות. תא שמע, פתיב (שם א טו) וארא החיות וגו', חמא האי, וחמא החיות.

האי רקיע למאי אתא. אמר רבי חזקיה, לאפרשא בין מלאכין קדישין דמתחות רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע

הטובים, ובאותה שעה ממש שהמים יוצאים להתערב במים הטובים, אז הרקיע חוזר ונכנס בינתים, ומחזירם לאחור.

בא שמע, אמר רבי אלעזר, המים הללו שהם להחיות העולם ולתקון הפריות, איך יקראו? אמר רבי ברכיה, המים אשר מעל השמים, שהם מים טובים.

רבי חייא בר אבא היה הולך בדרך והתעייף מחזק השמש, והיה צמא לשותות מים. פגע באותו מדבר ומצא אילן אחד. ישב תחתיו. עד שהרים עיניו, ראה מעין מים קטן. שמח לשותות מהם. שטה מן המים והיו מרים. אמר לשמשו, הינו טעמו של רבי אלעזר, שאמר רבי אלעזר, אין לך בעולם שאין שם תמצית מאתו סילון של גיהנם, פרט לארץ ישראל, ואלמלא ששותים כל העולם מאותה תמצית של ארץ ישראל, לא יכולים לשותות מהם.

אמר רבי הונא, הרקיע הזה שכתוב ויעש אלהים את הרקיע, הוא הרקיע הידוע למעלה שעל ראשי החיות, שכתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא.

אמר רבי יצחק, החיות הללו, חיה פתוב אחת, למה נאמר ראשי? אמר רבי הונא, יש חיה אחת גדולה, ושולטת על כל שאר חיות הקדש, וזויהי גדולים רבים. לה ראשים של זיווס רבים, ואז פתוב ראשי החיה, וזוהי החיה שראה יחזקאל במראה הנבואה. ואם תעלה על דעתך שהיא החיות, בא שמע, פתוב (שם) וארא החיות וגו', ראה את זו וראה את החיות.

הרקיע הזה, למה הוא בא? אמר רבי חזקיה, להפריד בין המלאכים הקדושים שמתחת הרקיע